

Прогонюк Люмила Юріївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління
та адміністрування і міжнародної економіки
Миколаївський національний
аграрний університет
м. Миколаїв, Україна
 orcid.org/0000-0003-0376-5079

**ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО
ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В УКРАЇНІ**

Питання удосконалення системи місцевого самоврядування,
забезпечення сталого розвитку громад, об'єднання зусиль різних учасників

цього процесу (громад, органів влади) для максимально ефективного та якісного задоволення потреб є актуальними сьогодні для всіх країни Європи, в тому числі Україна як держава-член Ради Європи, жителів відповідних територій.

Існуюча система місцевого самоврядування не повною мірою задовольняє потреби суспільства, органи місцевого самоврядування в багатьох випадках не забезпечують створення та підтримання сприятливого життєвого середовища для всебічного розвитку особистості та її самореалізації, захист прав, надання якісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг населенню відповідних територій.

Враховуючи важливість інституту місцевого самоврядування за останні роки зроблено чимало наукових досліджень, присвячені висвітленню різних аспектів теорії та практики місцевого самоврядування як в Україні, так і за кордоном. Перелік наукових статей свідчить про значний інтерес до цього питання з боку вчених. О. Кавилін провів дослідження проблематики становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні за 1991–2022 роки, наголошуючи на тому, що вагомим показником місцевого самоврядування в державі є рівень централізації чи децентралізації державної влади, рівень демократизму, зміст існуючого політичного режиму, переважання демократичних чи автократичних тенденцій [1, с. 247]. М. Руденко, аналізуючи вплив воєнного конфлікту на функціонування місцевого самоврядування в Україні, дослідив структуру, принципи, повноваження органів місцевого самоврядування [2, с. 226]. І. Щебетун дослідив сучасний стан правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування, виокремивши фактори, які впливають на кадрові процеси [3, с. 31]. Проте, незважаючи на різноманіття підходів до вирішення актуальної проблеми, аналіз використання європейського досвіду, ці питання висвітлено, на наша думка уривчасто і потребує конкретизації та узагальнення.

Тому метою дослідження є визначення загальних проблем у забезпеченні ефективного функціонування органів місцевого самоврядування та наданні пропозицій щодо напрямів удосконалення правового регулювання цієї сфери відносин.

На момент прийняття Конституції 1996 року українські парламентарі не мали достатніх знань і досвіду, чіткого уявлення щодо визначення моделі державного управління на місцевому рівні для належного утвердження конституційних засад функціонування та розвитку місцевого самоврядування. Сьогодні у суспільній свідомості органи самоврядування здебільшого сприймаються як низовий рівень державної влади, а не як органи публічної влади самого населення, які організовані на засадах самоорганізації та самодіяльності. Водночас триває експеримент із законодавчим регулюванням місцевого самоврядування та відсутність національної стратегії розвитку місцевого самоврядування в Україні, цілісної виваженої концепції та послідовної муніципальної політики.

В Україні закріплено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, ряд основних правових актів, що створюють правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування, проте основне завдання, закладене в до Основному Законі, – забезпечення прав територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення недостатньо ефективно було реалізовано.

Проголошений у квітні 2014 року курс на реформу децентралізації влади також ставив за мету вибір оптимальної моделі місцевого самоврядування та порядок формування органів місцевого самоврядування, створення механізмів децентралізації влади, забезпечення принципу субсидіарності та надання можливість інститутам громадянського суспільства брати участь у роботі органів місцевого самоврядування.

Сьогодні можна з упевненістю сказати, що незважаючи на низку недоліків і прорахунків, його впровадження стало одним із найбільших досягнень влади, результатом якого стали: надання органам місцевого самоврядування більшого обсягу прав у розпорядженні наявними ресурсами; підвищення їх зацікавленості у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів та пошуку додаткових джерел їх наповнення; зміцнення матеріально-фінансової основи населених пунктів; поява нових осередків активізації економічної діяльності тощо, в результаті чого територіальні громади отримали змогу підвищити якість надання публічних послуг населенню, реалізувати соціальні та інфраструктурні проекти, створити умови для залучення інвестицій та розвитку місцевих бізнес, розробка та реалізація програм місцевого розвитку тощо.

З 23 січня 2019 року в Україні розпочато реалізацію нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Кабінет Міністрів України прийняв Розпорядження «Про затвердження плану заходів щодо реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки».

Цей документ акцентує увагу на переході України до нових етапів реформи децентралізації влади, яка враховує закріплення попереднього позитивного досвіду та формування спроможних громад, а також зміну територіального устрою на рівні районів і громад. Визначено чіткі принципи розподілу влади та функцій контролю різних рівнів управління та розвитку форм місцевої демократії. Також 5 січня 2022 року схвалено проект Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування». Отже, як бачимо, Інститут місцевого самоврядування в Україні продовжує процес розвитку та вдосконалення з метою вибору оптимального варіанту свого функціонування.

Список використаних джерел:

1. Кавилін О. А. Становлення місцевого самоврядування в Україні. Право та державне управління. № 1, 2023. С. 247–252. DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2023.1.36>

2. Руденко М. В. Окремі питання функціонування місцевого самоврядування в Україні під час воєнного стану. Актуальні проблеми права: теорія і практика. № 2 (46), 2023, С. 226–236. DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2023-46-2-226-236>

3. Щебетун І. С., Писарева Е. А. Перспективи реформування муніципальної служби в Україні. *Науковий юридичний журнал Правові новели*, № 9, 2019. С. 31 –37. DOI <https://doi.org/10.32847/ln.2019.9.04>.